

Sammendrag av avhandling:

Kunnskapsprosesser i religion- og etikkfaget. Hegemoniske diskurser, epistemisk motstand og relasjonelle dynamikker

Lina Snoek Hauan

Hvilke forståelser av religion blir til i religion og etikk-klasserommet i et stadig mer sekulært og pluralistisk Norge? Denne avhandlingen svarer på dette spørsmålet ved å undersøke læreres og elevers forståelser av faget, hvordan religion snakkes om i timen og hvilke stemmer som blir lyttet til eller tiet ned. Avhandlingen er basert på observasjon av undervisning i tre religion og etikk-klasser på to videregående skoler gjennom ett skoleår og intervjuer med lærere og elever i disse klassene.

Studien anvender et praksisteoretisk perspektiv som vektlegger at kunnskap blir til gjennom sosiale prosesser der deltakerne utvikler forståelse i samspill med hverandre. Samtaler og diskursive praksiser spiller en sentral rolle. Samtidig er kunnskapsprosesser komplekse, og faktorer som sammensetning av skoleklasser, læreres forståelse av faget og samfunnsdiskurser får også betydning for hva religion blir i klasserommet. Ved hjelp av teori om epistemisk urett og epistemisk motstand løfter avhandlingen frem maktdynamikker og undersøker hvilke stemmer som dominerer samtalene og hvilke som ikke blir lyttet til.

Avhandlingen viser at måter lærere og elever snakker om religion i timene påvirker ikke bare hva elever lærer om religion, men også deres opplevelse av å være verd å lytte til. I materialet virket en sekularistisk normativitet inn både på hvordan religion ble oppfattet i timene, på hvordan lærerne fant rom for å posisjonere seg overfor elevene, og på hvordan elever med ulik bakgrunn hadde ulike betingelser for å kommunisere sine syn på religion. Avhandlingen viser at samtidig som religionsklasserommet kan være et rom for meningsbryting, undring og refleksjon, der elevenes perspektiver blir utfordret og utvidet, kan det likevel risikere å bli et «sekularistisk rom» der ikke-religiøs kunnskap tatt for gitt og umarkert, og der religiøse elever opplever at deres stemmer og perspektiver blir tiet ned. Avhandlingen bidrar til å rette oppmerksomhet mot ulike religionsforståelser som er i spill i klasserommet, majoritets- og minoritetsperspektiver, hvem som har makt til å snakke og bli lyttet til, og hvem sin kunnskap

som blir produsert og reproduert i klasserommet. Økt kunnskap om slike dynamikker kan være et viktig bidrag til skolens arbeid med inkludering og mangfold.

Summary of dissertation:

Knowledge creation in Religion and Ethics classrooms:

Hegemonic discourses, epistemic resistance and relational dynamics

Lina Snoek Hauan

In an increasingly secular and pluralist social reality, what understandings of religion are produced and reproduced in the Religion and Ethics classroom in Norwegian upper secondary school? This dissertation seeks to answer this question by investigating teachers' and students' conceptions of Religion and Ethics as a subject, what characterizes conversations about religion in class, and which voices are heeded and silenced, respectively. The study is based on observations of lessons in three Religion and Ethics classes throughout one schoolyear, and interviews with teachers and students in these classes.

Building on practice theory as an overarching perspective, the study regards knowledge as created in social processes in which the participants jointly develop an understanding of the subject matter. Discursive practices - what is said, and ways of speaking - play a central role. At the same time, knowledge creation processes are complex, and factors like class composition, the teacher's conception of the subject, and societal discourses also affect what religion becomes in the classroom. The study also draws on theories from the field of epistemic injustice, and particularly epistemic resistance, to shed light on dynamics in the classroom and explore whose voices dominate discussions or are ignored.

The dissertation demonstrates that the ways teachers and students talk about religion during lessons affect not only what students learn about religion, but even their experience of being worth listening to. In this study, a secular, perhaps even atheist, normativity influenced both how religion was perceived in lessons, how teachers found space for positioning themselves towards their students, as well as how students with different backgrounds occupied unequal positions for communicating their view on religion. The dissertation shows that while the Religion and Ethics classroom can be a space for deliberation, contemplation and reflection, and can challenge students to think reflectively and critically about their own and other people's understanding of religion, it also risks becoming a "secularist space", in which non-

religious knowledge is taken for granted and unmarked while the voices and perspectives of religious students are silenced. The dissertation brings attention to the different concepts of religion at play in the classroom, majority and minority perspectives, who has the power to speak and be heard, and whose knowledge is produced and reproduced. Increased awareness about these dynamics can make an important contribution to school's work with diversity, equity and inclusion.